

УДК 004.738.5:336.741.242

*Ассонова Марина Олексіївна**
*Гребешкова Олена Миколаївна***

**ТРАНСФОРМАЦІЯ МАКРОСЕРЕДОВИЩА БІЗНЕСУ ВНАСЛІДОК
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ КРИПТОВАЛЮТ*****

Анотація. У статті розкрито особливості криптовалюти як нового платіжного засобу та інструменту розрахунків, який може застосуватися економічними суб'єктами — окремими підприємцями та підприємствами. Метою дослідження є виявлення та описання трансформацій, які зазнає макросередовище бізнесу внаслідок запровадження інституту криптовалюти. Для реалізації поставленої мети поставлено та вирішено такі завдання: а) проаналізувати особливості електронних грошей, які викликають зміни чинників, що впливатимуть на діяльність підприємств; б) охарактеризувати можливі зміни у правових, економічних, соціально-культурних макроумовах, за яких функціонуватиме підприємство, що використовуватиме криптовалюту; в) виявити вплив нових макроумов на ефективність функціонування бізнесу. На основі аналізу практик роботи з криптовалютами в Україні та світі та спираючись на висновки, зроблені внаслідок узагальнення виявлених тенденцій, авторами виділені та описані визначальні трансформаційні процеси в макросередовищі сучасного бізнесу, які поєднанні у три групи: економічні — якісно новий механізм формування попиту та пропозиції на електронні гроші; поява нових ефектів в економічній діяльності підприємств, що запровадять операції з криптовалютами; соціальні — нерозуміння сутності криптовалюти з боку потенційних клієнтів і, як наслідок, зростання соціального напруження навколо операцій з криптовалютами; технологічні — необхідність опанування роботи з платформами криптовалют і їх імплементація в економічний механізм підприємства.

Ключові слова: криптовалюта, електронні гроші, макросередовище бізнесу.

Вступ. У сучасних економічних умовах України фінансовий стан і конкурентоспроможність суб'єктів господарювання залежить від фінансової грамотності, до якої можна віднести й уміння оперувати сучасними грошима.

Вже протягом кількох років в нашій країні поширюються операції з електронними грошима, а саме – криптовалютою. Використання даного виду грошей потребує значних змін у бізнес-моделі підприємства, а також пристосування до нових макроумов ведення бізнесу, які впливають з особливостей електронних

* **Ассонова Марина Олексіївна** – студентка факультету економіки та управління, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», maryna.assonova@kneu.ua

** **Гребешкова Олена Миколаївна** – канд. екон. наук, доцент кафедри стратегії підприємств, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», olena.hrebeshkova@kneu.ua

*** Статтю підготовлено за результатами дослідження, проведеного протягом вересня-листопада 2017 р. у межах наукового семінару під керівництвом В.А. Верби, доктора екон. наук, професора кафедри стратегії підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

грошей. Тому виникає потреба у вивченні цілісної картини нових процесів у макросередовищі бізнесу, що зумовлені виникнення інституту криптовалют. І, перш за все, на порядку денному — виявлення позитивних і негативних чинників впливу операцій з криптовалютами на розвиток окремих компаній, сфер діяльності та ринків, а також аналіз результатів такої діяльності на результативність бізнесу в цілому.

Хоча перший випуск біткоінів відбувся ще в 2009 році, питання криптовалюти досліджується не більше 5–7 років. Практично відсутні фундаментальні наукові дослідження цієї проблематики. Переважну більшість інформації про це явище можна знайти в інтернет-джерелах, однак і там представлено загальні дані, які відображають позитивну та негативну практику застосування даного виду грошей. Сучасні науковці досі не приділяли належної уваги комплексному дослідженню питання трансформації макроумов бізнесу внаслідок запровадження інституту криптовалют. Проте окремі аспекти цієї проблеми висвітлюються у роботах вітчизняних (Р. Баранов [1], В. Боруцька [2], А. Дайнеко [3], А. Дика [4], Т. Желюк [5], Ф. Орищук [6]) та іноземних (Cawrey D. [7], Etsebeth E. [8], Tarud J. [9]) дослідників.

Той факт, що криптовалюти не підпадають під оподаткування, суттєво змінює умови функціонування бізнесу, про що зазначається у ряді публікацій (зокрема, у [10–12]). Однак, слід зауважити, що це питання потребує всебічного вивчення в контексті кожної держави окремо (в тому числі в Україні), адже не існує міжнародного законодавства щодо криптовалюти і кожна держава вирішує питання легалізації криптопалют самостійно.

Необхідно зазначити, що в контексті визнання криптовалют платіжним засобом може привести до якісно нових змін у політико-правових засадах ведення бізнесу, на які підприємство матиме реагувати негайно. Зокрема, зміна в майбутньому законодавчої бази щодо електронних грошей, чому присвячено статтю Daniel Cawrey «How is regulation going to affect the bitcoin price?» [7], може мати негативний вплив як мінімум на курс віртуальної валюти. Цей фактор особливо важливий для українських підприємців у контексті окремих регулюючих норм операцій з валютою в українському законодавстві. Дане питання зумовлює потребу у вимірі потенційних ризиків для українського бізнесу з боку широкого кола фахівців — юристів, фінансистів, економістів.

Проблематика криптовалют має кілька аспектів, зокрема: 1) чи вважати криптовалюту платіжним засобом чи віртуальним товаром; 2) як впливатиме на економіку децентралізація операцій з криптовалютами; 3) чи матиме негативний ефект для економіки відсутність єдиного емісійного центру та забезпечення таких валют; 4) які зміни зумовить запровадження операцій з криптовалютами на рівні окремих бізнес-одиниць — підприємств, компаній, фірм, окремих підприємців тощо.

Особливості криптовалюти як нового виду грошей викликають зміну «правил гри» в бізнесі і змінюють принципи взаємодії підприємства з банківськими установами. Про це згадують в українських (Р. Баранов [1], Т. Желюк [5], А. Дика [4]) й іноземних (Etsebeth Eugène [8], Jonathan Tarud [9]) джерелах. Зокрема, Р. Баранов визначає, що валютний курс криптовалюти встановлюється на

підставі режиму вільного коливання як результат взаємодії попиту і пропозиції на валютному ринку з повною відсутністю контролю з боку центральних банків. У свою чергу Etsebeth Eugéne та Jonathan Tarud відзначають, що перекази у вигляді віртуальної валюти не залежать від робочих банківських днів, не потребують підтверджень і відкриття особистих даних для банківських установ, що може спростити міжнародні розрахунки. Децентралізація операцій з криптовалютами викликає високу зацікавленість дослідників, адже наразі однозначно не визначено який ефект від цього отримає підприємство — негативний або позитивний.

Аналіз інформаційних джерел з даного питання дає підстави стверджувати, що підприємства, які розглядають можливість використання криптовалют у своїй господарській діяльності, зіткнуться з ще однією проблемою — нерозумінням (несприйняттям) криптовалют з боку потенційних клієнтів. За умови використання криптовалюти, менеджерам на підприємствах необхідно контролювати зміну попиту та пропозиції на електронні гроші, тобто усі новини про криптовалюту, а також розуміти дії памперів (гравці, за плечима яких є величезні активи) [13].

Наукові дискусії навколо питання про застосування криптовалюти як платіжного засобу особливо актуальні для економіки України, яка має нестабільну національну валюту, що може виступати спонукальним мотивом до використання віртуальних грошей. Саме у такому аспекті піднімається питання криптовалют у публікаціях В. Боруцької [2], А. Дайнеко [3] та інших [6, 14].

Отже, огляд інформаційних джерел надає підстави стверджувати, що питання трансформації макроумов бізнесу внаслідок запровадження інституту криптовалют залишаються фрагментарно дослідженими. Ані в україномовних, ані в іноземних джерелах відсутні фундаментальні наробки щодо фундаментальних засад і закономірностей даної проблеми.

Постановка задачі. Метою нашого дослідження є виявлення та описання трансформацій, яких зазнає макросередовище бізнесу внаслідок запровадження інституту криптовалют. Для реалізації поставленої мети маємо вирішити такі завдання:

- проаналізувати особливості електронних грошей, які викликають зміни чинників, що впливатимуть на діяльність підприємств;
- охарактеризувати можливі зміни у правових, економічних, соціально-культурних макроумовах, за яких функціонуватиме підприємство, що використовуватиме криптовалюту;
- виявити вплив нових макроумов на ефективність функціонування бізнесу.

Отже, маючи за об'єкт дослідження процеси забезпечення ефективного функціонування підприємства за умов використання криптовалюти, сфокусуємося на теоретико-прикладних аспектах визначення макроумов бізнесу та оцінці їх впливу на підприємства, які прагнуть запровадити в свою діяльність криптовалюту.

Методологічну основу дослідження склало використання загальнонаукових та емпіричних методів пізнання економічних явищ, що пов'язані із застосуванням аналітичних прийомів і системного підходу до структурування інформації.

Для виконання завдань, які були поставлені, було використано ряд загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: гносеологічний метод, який використовувався для виявлення суті поняття «криптовалюта» та поглиблення її розуміння; порівняння — для співставлення підходів у розумінні інституту криптовалют серед вітчизняних і зарубіжних дослідників; методи дедукції, індукції, абстрагування й аналогії використовувались для виділення та описання основних макроумов, що зазнаватимуть змін внаслідок використання підприємствами криптовалют; факторний аналіз — для оцінки впливу нових чинників зовнішнього середовища на ефективність функціонування бізнесу. Цілісна картина результатів дослідження представлена за допомогою методу узагальнення.

Результати. Вісім років тому з'явилося перше згадування про новий вид грошей — криптовалюту.

Що нам відомо про криптовалюту? Криптовалютою можна назвати цифрові монети, захищені від підробки, які можна зберігати в електронних гаманцях і переводити між гаманцями [4]. Вона працює на технології Blockchain — побудованому за певними правилами ланцюжку з сформованих блоків транзакцій. Рішення алгоритму — це послідовна трансмісія цифр і букв. Якщо правильна комбінація цифр і букв найдена, відповідно до алгоритму створюються нові монети, які передаються у власність тому, хто їх «емітує» [5].

Маємо відзначити, що з 01.04.2017 р. парламент Японії ухвалив закон, згідно якого криптовалюта отримала статус платіжного засобу та виконує функції саме валюти, а не офіційної грошової одиниці країни [15].

У реаліях України Bitcoin і господарська діяльність підприємства — речі поки достатньо несумісні. Не можна використовувати біткоіни як засіб платежу і звичайним громадянам. Не дивлячись на це, Україна вже ввійшла в ТОП-10 країн за кількістю користувачів Bitcoin-мережі [6]. Тому сучасні підприємства мають розглядати варіант проведення розрахунків у криптовалюті. Однак, так як дана валюта за своїми особливостями відрізняється від традиційної, умови функціонування бізнесу на її базі відрізнятимуться від загальноприйнятих умов. Макроумови відображають загальні умови знаходження підприємства у зовнішньому середовищі та можуть впливати на ефективність бізнесу як позитивно, так і негативно.

Ураховуючи, що транзакції з криптовалютою проходять без участі централізованого органу, відсутній механізм, який визначає порядок оподаткування таких операцій, отже змінюються правові умови функціонування бізнесу (рис. 1) [3]. Тобто підприємство, яке перейде на електронну валюту, буде знаходитись поза межами нормативно-правового поля системи оподаткування, що, з одного боку, може сприяти зростанню доходів підприємства, а і з іншого — має підстави вважати таку діяльність незаконною.

Наразі у світі відсутнє єдине розуміння нормативно-правових засад регулювання ринку криптовалют. Проте, з урахуванням того факту, що в Україні діють рішення Європейського Суду, у контексті досліджуваної проблеми необхідно згадати про справу «Хедквіст проти Швеції». Відповідно до нових європейських правил, угоди, пов'язані з валютами, банкнотами і монетами, що використовуються як законний платіжний засіб, не повинні обкладатися податком на

додану вартість. Нульова ставка ПДВ — це реальне пом'якшення режиму оподаткування доходів внаслідок застосування криптовалют [14–16]. А оскільки Україна не визнала криптовалюту грошима, то у неї немає підстав претендувати на те, щоб економічні суб'єкти (підприємці та підприємства) сплачували податки за операціями з криптовалютами.

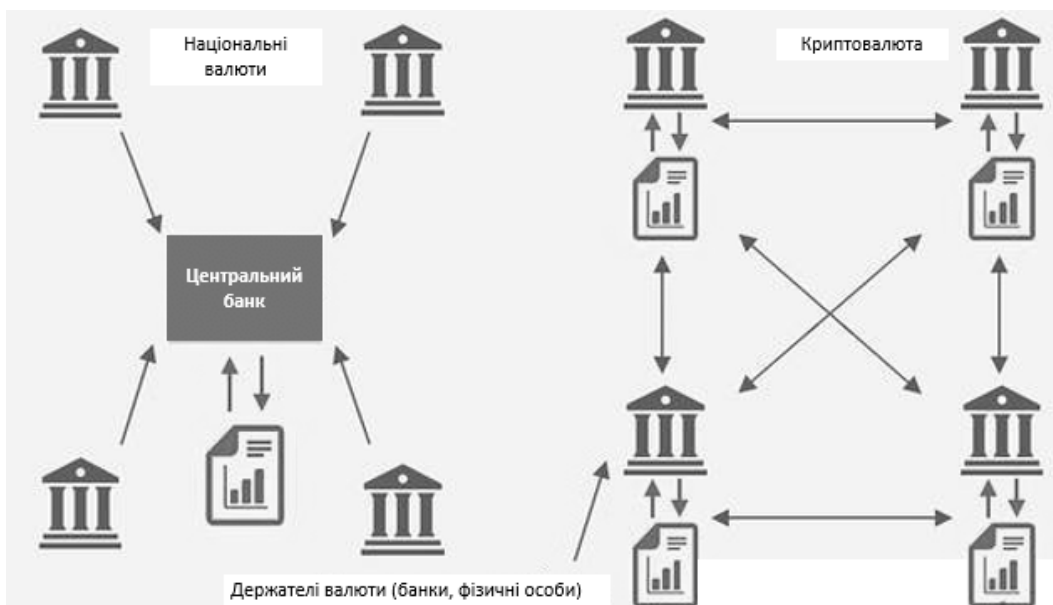

Рис. 1. Схема транзакцій з використанням криптовалюти

Джерело: наведено за [3].

Досліджуючи питання обкладення операцій з криптовалютами податками, необхідно зауважити, що в Україні ухилення від податків можливо лише за рахунок невизначеності відповідних норм у законодавстві. Однак у майбутньому для підприємств, які будуть працювати на базі електронних грошей, нормативно-правові умови функціонування можуть змінитися та негативно позначитися на результатах діяльності, бо можлива зміна законодавчої бази щодо електронних грошей. Daniel Sawrey [10] стверджує, що такі зміни можуть мати негативний вплив як мінімум на курс віртуальної валюти. Адже інформація про масову заборону криптовалют може вірусно поширюватись серед користувачів, що катастрофічно позначиться на її курсі, адже він формується за рахунок коливань попиту та пропозиції [13]. Українські підприємства мають розглядати це питання й з іншого боку: необхідно врахувати той факт, що з часом законодавство України може стати жорсткішим відносно віртуальних грошей, а їх користувачів можуть карати за роботу без ліцензії або за недотримання законодавства.

Якщо повернутись до того факту, що транзакції за криптовалютою проходять без участі централізованого органу, стає зрозуміло, що змінюється ще одна

умова здійснення підприємницької діяльності — у підприємств зникає пряма взаємодія з банківськими установами. Криптовалюта захищена за допомогою криптографічних методів, тобто використовує криптографію для створення розподіленої, децентралізованої і захищеної інформаційної економіки. Як стверджується на сайті системи Bitcoin [1], ця схема функціонує без контролюючого органу або центрального банку, а обробка транзакцій та емісія здійснюються колективно учасниками мережі. Курс криптовалюти встановлюється на підставі режиму вільного плавання як результат попиту і пропозиції на валютному ринку з повною відсутністю контролю з боку центральних банків (рис. 2).

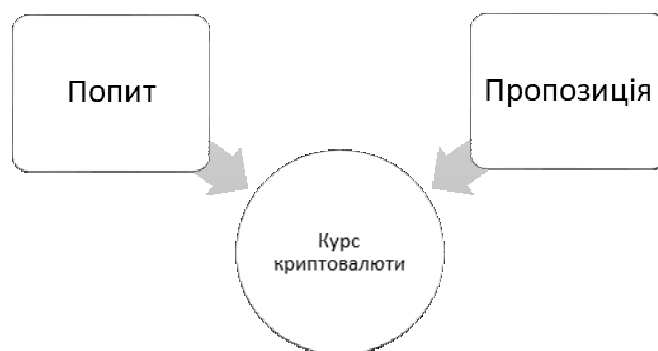

Рис. 2. Схема формування курсу криптовалюти

Джерело: складено М. О. Асоновою.

Якщо за умови використання традиційної валюти підприємство стикається з такими проблемами, як залежність від робочих днів банку, підтвердження та відкриття особистих даних для банківських установ, необхідність очікувати кілька днів для того, аби розрахунок остаточно пройшов, то з використанням віртуальних грошей схема розрахунку значно спрощується та пришвидшується [11, 14].

У той же час, відсутність єдиного регулятора викликає певні ризики. Користувачі віртуальних валют стикаються з ризиками, які притаманні будь-яким платіжним системам, однак виникають і специфічні: ризик контрагента, пов'язаного з анонімністю одержувача, ризик обмінного курсу, ризик інвестиційного шахрайства [1, 6]. При розрахунках криптовалютою також неможливо оскаржити чи скасувати транзакції, тобто якщо платіж проведено, але товар не отриманий, немає ніякої гарантії, що кошти будуть повернені [4].

Отже, однозначно досить складно визначити, який вплив на діяльність підприємств матиме зміна нормативно-правового поля — позитивний чи негативний, і поки цей аспект залишається системно недослідженим, підприємство має діяти на власний ризик.

Досліджуючи соціальні умови макросередовища бізнесу, стає зрозумілим, що економічні суб'єкти можуть зіткнутись з негативним впливом нерозуміння суті криптовалюти з боку потенційних клієнтів. Доказом тому слугує дослі-

дження інтернет-ресурсу BitKong [5], в якому стверджується, що «старшому поколінню, що виросло серед фізичних магазинів і товарів, складно зрозуміти, навіщо комусь купувати віртуальні товари». Більшість людей не володіють достатніми знаннями про сутність використання даного виду грошей. Їх негативне ставлення підсилюється великою кількістю публікацій, які зосереджуються на негативних ефектах операцій з віртуальними грошима.

У такому аспекті слід зауважити, що для України ситуація дещо відрізняється від інших країн. В умовах економічної нестабільності, занепаду гривні, населення шукає нові шляхи збагачення та ефективного використання коштів [7]. Тому саме населення нашої країни є досить лояльним до віртуальних грошей. Держава має монополію на випуск гривні, проте ми тривалий час спостерігаємо її знецінення [2]. Як стверджує А. Дайнеко [3], українці вважають вкладення в Bitcoin привабливішими, ніж у гривню.

Отже, для підприємств, що прагнуть перейти на операції з криптовалютою, є перспектива для залучення українських клієнтів, однак такому підприємству доцільно запроваджувати програми «лояльності до криптовалют», здійснюючи просвітницьку місію висвітлення сутності цього інституту, пояснення різним верствам населення нюансів і тонкощів роботи з віртуальними грошима [8].

За умови використання криптовалюти перед менеджерами підприємства постає нова задача — відстеження змін у попиті та пропозиції електронних грошей, адже, як уже зазначалося, курс даної валюти залежить саме від їх взаємодії та постійно змінюється, зазнає як різких підйомів до рекордних значень, так і падінь до своїх мінімумів (рис. 3).

Рис. 3. Динаміка курсу біткоіна в 2014–2017 рр.

Джерело: наведено за даними сайту bitcoincharts.com.

У зв'язку з цим значно зростає навантаження на підприємців, які мають постійно контролювати усі новини про криптовалюту, а також розуміти дії памперів (гравців, які мають величезні активи) [13]. Пампери можуть за лічені секунди підняти вартість віртуальних грошей. Це ще і досвідчені гравці, які в певний момент створюють ілюзію стабільного підвищення курсу, скуповуючи криптовалюту. Цим вони провокують новачків. Ті починають панікувати і купувати валюту. Після цього, коли курс досяг свого піку, пампери «обвалюють» курс. Такі дії можуть негативно відзначитись на функціонуванні підприємства, ускладнивши розрахунки з покупцями, постачальниками або знизити обсяги продажів [9].

Висновки. З урахуванням отриманих результатів, маємо констатувати, що поява криптовалюти дійсно трансформує макроумови функціонування бізнесу. Виявлені особливості віртуальних грошей спричиняють зміни зовнішнього середовища, до якого підприємство має пристосовуватись. Унаслідок введення криптовалюти зазнають змін такі макроумови бізнесу:

- законодавчі та нормативно-правові — операції з криптовалютами не підлягають оподаткуванню; можлива зміна законодавчої бази щодо електронних грошей у майбутньому; в силу децентралізації та відсутності єдиного емітента криптовалют кардинально змінюється взаємодія підприємств з банківськими установами;

- економічні — якісно новий механізм формування попиту та пропозиції на електронні гроші; поява нових ефектів в економічній діяльності підприємств, що запровадять операції з криптовалютами;

- соціальні — нерозуміння сутності криптовалюти з боку потенційних клієнтів і, як наслідок, зростання соціального напруження навколо операцій з криптовалютами;

- технологічні — необхідність опанування роботи з платформами криптовалют та їх імплементація в економічний механізм підприємства.

Подальшого дослідження потребує питання законодавства України, визначення схеми оподаткування криптовалюти, а також визначення впливу нових правил взаємодії з банківськими установами, адже досі це питання остаточно не розглянуто в наукових джерелах.

Література

1. Баранов Р. О. Протидія легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму з використанням віртуальних валют / Р. О. Баранов // Державне управління: теорія та практика. — 2015. — № 2. — С. 29–37.

2. Боруцька В. Що таке біткоїн та як на ньому заробити: інструкція для «чайників» [Електронний ресурс] / В. Боруцька. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.volynpost.com/articles/1314-scho-take-bitkoin-ta-iak-na-nomu-zarobyty-instrukciia-dlia-chajnykiv>.

3. Дайнеко А. Сколько украинцы платят за Bitcoin и как его используют [Електронний ресурс] / А. Дайнеко. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://strana.ua/articles/analysis/64162-skolko-ukraincy-vykladyvayut-za-bitcoin-i-kak-ego-ispolzuyut.html>.
4. Дика А. Криптовалюта в Україні: сучасний стан та тенденції / А. Дика // Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів : Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів. 20–21 квітня 2017 р. — Черкаси: ЧННІ ДВНЗ «Університет банківської справи», 2017. — С. 109–112.
5. Желюк Т. Використання криптовалюти на ринку платежів: нові можливості для національних економік / Т. Желюк, О. Бречко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. — 2016. — №. 3. — С. 50–60.
6. Оришук Ф. Фабрика мільйонерів. Як Україна видобуває Bitcoin [Електронний ресурс] / Ф. Оришук. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://glavcom.ua/economics/finances/fabrika-milyonerivbr-yak-ukrajina-vidobuvaje-bitcoin-432019.html>.
7. Sawrey D. How is regulation going to affect the bitcoin price? [Електронний ресурс] / D. Sawrey. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.coindesk.com/how-is-regulation-going-to-affect-the-bitcoin-price/>.
8. Etsebeth E. Cryptocurrency and Central Banks: The Quest to Dematerialize Money [Електронний ресурс] / E. Etsebeth. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.coindesk.com/central-banks-cryptocurrency-and-the-quest-to-dematerialize-money/>.
9. Tarud J. Is Traditional Banking Under Threat from Cryptocurrency? [Електронний ресурс] / J. Tarud. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.koombea.com/blog/cryptocurrency/>.
10. Money 3.0: How Bitcoins May Change the Global Economy [Електронний ресурс]. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <https://news.nationalgeographic.com/news/2013/10/131014-bitcoins-silk-road-virtual-currencies-internet-money/>.
11. The Political Nature of Cryptocurrencies [Електронний ресурс]. — 2016. — Режим доступу до ресурсу: <https://btctheory.com>.
12. Will bitcoin ever be a safe investment or always a gamble? [Електронний ресурс]. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/money/2017/oct/01/will-bitcoin-ever-be-safe-investment-gamble>.
13. Pump and dump at cryptocurrency stock exchanges [Електронний ресурс]. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://bitcoincloudmining.center/useful-articles/pump-and-dump-at-cryptocurrency-stock-exchanges>.
14. Чи бути криптовалюти на українському ринку [Електронний ресурс]. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <http://olans.com.ua/2017/02/20/чи-бути-криптовалюти-на-українському/>.
15. Криптовалюта в Японії стала офіційним платіжним средством. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://regnum.ru/news/economy/2257405.html>.
16. Ера криптовалют: виклик Біткойна і блокчейна глобального економічного порядку [Електронний ресурс]. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://bitkong.info/bitcoin-i-svitovyy-poryadok/>.
17. Щербик Е. Е. Феномен криптовалют: опыт системного описания / Е. Е. Щербик // Научно-методический электронный журнал «Концепт». — 2017. — №1. — С. 56–64.

References

1. Baranov, R. O. «Protidija legalizacii zlochinnih dohodiv ta finansuvannju terorizmu z vikoristannjam virtual'nih valjut.» *Derzhavne upravlinnja2* (2015): 29-37.
2. Boruc'ka, V. «Shho take bitkoin ta jak na n'omu zarobiti: instrukcija dlja «chajnykiv»» Accessed 2017. <http://www.volynpost.com/articles/1314-scho-take-bitkoin-ta-iak-na-nomu-zarobyty-instrukciia-dlia-chajnykiv>.
3. Dajneko, A. «Skol'ko ukraincy platjat za Bitcoin i kak ego ispol'zujut.» Accessed 2017. <https://strana.ua/articles/analysis/64162-skolko-ukraincy-vykladyvayut-za-bitcoin-i-kak-ego-ispolzuyut.html>.
4. Dyka, A. *Kryptovaliuta v Ukraini: suchasnyi stan ta tendentsii*. Master's thesis, ChNNI DVNZ «Universytet bankivskoi spravy», 2017. Cherkasy: Finansovo-kredytna systema Ukrainy v umovakh intehratsiinykh i hlobalizatsiinykh protsesiv: Materialy KhVI Vseukrainskoi naukovopraktychnoi konferentsii studentiv ta aspirantiv, 2017. 109-12.
5. Zheljuk, T. «Vikoristannja kriptovaljuti na rinku platezhiv: novi mozhlivosti dlja nacional'nih ekonomik.» *Visnik Ternopil's'kogo nacional'nogo ekonomichnogo universitetu3* (2016): 50-60.
6. Orishhuk, F. «Fabrika mil'joneriv. Jak Ukraïna vidobuvae Bitcoin.» Glavcom.ua. Accessed 2017. <https://glavcom.ua/economics/finances/fabrika-milyonerivbr-yak-ukrajina-vidobuvaje-bitcoin-432019.html>.
7. Cawrey, D. «How is regulation going to affect the bitcoin price?» 2014. <https://www.coindesk.com/how-is-regulation-going-to-affect-the-bitcoin-price/>.
8. Etsebeth, E. «Cryptocurrency and Central Banks: The Quest to Dematerialize Money.» Accessed 2017. <https://www.coindesk.com/central-banks-cryptocurrency-and-the-quest-to-dematerialize-money/>.
9. Tarud, J. «Is Traditional Banking Under Threat from Cryptocurrency?» Accessed 2017. <https://www.koombea.com/blog/cryptocurrency/>.
10. «Money 3.0: How Bitcoins May Change the Global Economy.» 2013. Accessed 2017. <https://news.nationalgeographic.com/news/2013/10/131014-bitcoins-silk-road-virtual-currencies-internet-money/>.
11. «The Political Nature of Cryptocurrencies.» Accessed 2017. <https://btctheory.com>.
12. «Will bitcoin ever be a safe investment or always a gamble?» 2017. Accessed 2017. <https://www.theguardian.com/money/2017/oct/01/will-bitcoin-ever-be-safe-investment-gamble>.
13. «Pump and dump at cryptocurrency stock exchanges.» Accessed 2017. <https://bitcoincloudmining.center/useful-articles/pump-and-dump-at-cryptocurrency-stock-exchanges>.
14. «Chi buti kriptovaljuti na ukraïns'komu rinku.» 2017. Accessed 2017. <http://olans.com.ua/2017/02/20/chi-buti-kriptovaljuti-na-ukraïns'komu/>.
15. «Kriptovaljuta v Japonii stala oficial'nym platezhnym sredstvom.» Accessed 2017. <https://regnum.ru/news/economy/2257405.html>.
16. «Era kriptovaljut: viklik Bitkojna i blokchejna global'nogo ekonomichnogo porjadku.» Accessed 2017. <https://bitkong.info/bitkoin-i-svitovuy-poryadok/>.
17. Shherbik, E.E. «Fenomen kriptovaljut: opyt sistemnogo opisanija.» *Nauchno-metodicheskij jelektronnyj zhurnal «Koncept»*, no. S1 (2017): 56-64. Accessed 2017. <https://elibrary.ru/item.asp?id=27663804>.

ТРАНСФОРМАЦИЯ МАКРОСРЕДЫ БИЗНЕСА В РЕЗУЛЬТАТЕ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ИНСТИТУТА КРИПТОВАЛЮТ

Ассонова М.А., студентка факультета экономики и управления ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»
Гребешкова Е.Н., канд. экон. наук, доцент, доцент кафедры стратегии предприятий, ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

Аннотация. В статье раскрываются особенности криптовалют как нового платежного средства и инструмента расчетов, который может применяться экономическими субъектами — отдельными предпринимателями и предприятиями. Целью исследования является выявление и описание трансформаций макросреды бизнеса вследствие введения института криптовалют. Для реализации поставленной цели сформулированы и решены следующие задачи: а) проанализировать особенности электронных денег, обуславливающих изменения факторов, которые будут влиять на деятельность предприятий; б) охарактеризовать возможные изменения в правовых, экономических, социально-культурных и технологических макроусловиях, в которых будет функционировать предприятие, использующее криптовалюту; в) выявить влияние новых условий в макросреде на эффективность функционирования бизнеса. На основе анализа практики работы с криптовалютами в Украине и мире и опираясь на выводы, сделанные в результате обобщения выявленных тенденций, авторами выделены и описаны определяющие трансформационные процессы в макросреде современного бизнеса, объединённые в три группы: экономические — качественно новый механизм формирования спроса и предложения на электронные деньги; появление новых эффектов в экономической деятельности предприятий, введут операции с криптовалюта; социальные — непонимание сущности криптовалюты со стороны потенциальных клиентов и, как следствие, рост социальной напряженности вокруг операций с криптовалюта; технологические — необходимость освоения работы с платформами криптовалют и их имплементации в экономический механизм предприятия.

Ключевые слова: криптовалюта, электронные деньги, макросреда бизнеса.

TRANSFORMATION OF BUSINESS MACRO-ENVIRONMENT AS A RESULT OF GENESIS OF THE INSTITUTE OF CRYPTOCURRENCIES

M. A. Assonova, student of the Faculty of Economics and Management of the SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadim Get'man»
O. M. Hrebeschova, Ph.D., Associate Professor, Department of Enterprise Strategy, SHEI «Kiev National Economic University named after Vadim Get'man»

Annotation. The article reveals the features of a crypto currency as a new means of payment and a settlement tool that can be used by economic entities — individual entrepreneurs and enterprises. The purpose of the study is to identify and describe the transformations of the macroeconomic environment of business due to the introduction of the institute of cryptocurrency. To achieve this goal, the following tasks are formulated and solved: a) analyze the features of electronic money, which determine the changes in factors that will affect the activities of enterprises; b) describe possible changes in legal, economic, socio-cultural and technological macro conditions in which an enterprise using crypto-currency will operate; c) reveal the influence of new conditions in the macro environment on the efficiency of the business. Based on the analysis of the practice of working with crypto-currencies in Ukraine and the world and on the conclusions drawn from the generalization of the identified trends, authors identified and described the defining transformation processes in the macroenvironment of modern business, combined into three groups: economic — a qualitatively new mechanism for the formation of supply and demand for electronic money; the appearance of new effects in the economic activity of enterprises that introduce operations with the crypto currency; social — the lack of understanding of the essence of the crypto currency from the side of potential customers and, as a result, the growth of social tension around operations with the crypto currency; technological — the need to master the work with cryptocurrency platforms and their implementation in the economic mechanism of the enterprise.

Keywords: crypto currency, electronic money, business macro environment.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2017

УДК 005.8:519.87

*Горбатько Альона Олексіївна**
*Гребешкова Олена Миколаївна**

ЦІННІСНИЙ ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

Анотація. Сучасна бізнес-освіта розвивається під впливом принципового нових вимог та очікувань з боку її ключових стейкхолдерів — абітурієнтів, студентів, викладачів, роботодавців, представників зацікавлених державних установ та відомств, суспільства в цілому. Відповідно запровадження адекватної викликам сьогодення моделі підготовки фахівця у сфері економіки та управління має спиратися на підходи, що передбачають використання якісно нових принципів і методів роботи з цільовими аудиторіями. У такому контексті залишається невирішеною проблема пошуку результативних в сучасних умовах стратегій набуття освітніми закладами

* Горбатько Альона Олексіївна — магістрантка програми «Стратегія та розвиток бізнесу», ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» alona.horbatko@kneu.ua

* Гребешкова Олена Миколаївна — канд. екон. наук, доцент кафедри стратегії підприємств, заступник керівника магістерської програми «Стратегія та розвиток бізнесу», ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» olena.hrebeshkova@kneu.ua